

2015-2017 YILLARI ARASI İKY KİTAPLARININ İÇERİK ANALİZİ*

Prof. Dr. Himmet KARADAL
Aksaray University, İİBF, hkaradal@gmail.com

Öğr. Gör. Ethem MERDAN
Ahi Evran University, ethem.merdan@ahievran.edu.tr

ÖZET

İnsan Kaynakları Yönetimi diğer işletme fonksiyonlarını en çok etkileyen ve her geçen gün yeni şeyler geliştirerek işletmelere katkılar sağlayan bir fonksiyondur. Bu fonksiyona ilişkin çalışmalar her geçen gün çoğalmakta ve daha da nitelikli hale gelmektedir; ancak bu çalışmalar yeterli düzeyde değildir. Özellikle bu konudaki yazılı çalışmaların birbirinin benzeri nitelikte olduğu dikkat çekmektedir. Halbuki insan kaynakları yönetimi çok yönlü bir birim olmakla birlikte, pek çok bölümle de sürekli ilişki içerisinde dir.

Bu çalışmanın amacı, seçilmiş insan kaynakları yönetimi ders kitaplarının içerik bakımından analiz edilmesidir. Bu amaçla veri toplamak için Türkiye’de 2015-2017 yılları arasında yayınlanmış olan insan kaynakları yönetimi kitapları ele alınmıştır. Bu veriler nitel araştırma yöntemiyle analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucunda insan kaynakları yönetimi kitaplarının insan, kaynak ve yönetim kavramları üzerine şekillendiği ve içerik bakımından sürekli birbirini tekrarlar nitelikte olduğu belirlenmiştir. Bu çalışma ile İKY kitabında olması gerekenler vurgulanmıştır ve diğer kitaplardan farklı olması gereken bölümlerin neler olduğu sunulmuştur.

Anahtar Sözcük: Yönetim, İnsan Kaynakları Yönetimi, İçerik Analizi.

CONTENT ANALYSIS OF HRM BOOKS IN TURKEY: BETWEEN 2015-2017 YEARS

ABSTRACT

Human Resource Management is a function that affects the most other business functions and contributes to businesses by developing new things day by day. Work on this function is increasing day by day and becoming more qualified, but these studies are not sufficient. In particular, it is noteworthy that written work in this area is similar. Human resource management is a multi-faceted unit, while it is in constant contact with many departments.

This study aims to analyze the content of textbooks of selected human resources management. For this purpose, human resource management books published between the years of 2015-2017 in Turkey were discussed to collect data. These data were analyzed by qualitative research method. As a result of the study, it was determined that the human resources management books were shaped on the concepts of human, resource and management, and they were constantly repeating in terms of the content. With this study, it was tried to emphasize the things that should be in the İKY book, and what parts are different from these books were presented.

Key Words: Management, Human Resources Management, Content Analysis.

1. GİRİŞ

İnsan Kaynakları Yönetiminin, tüm Dünya’da olduğu gibi ülkemizde de son yıllarda önemi işletmeler tarafından anlaşılmış ve bu birime ilişkin çalışmalara ağırlık verilmeye başlanmıştır. Çünkü insan kaynakları yönetimi demek sadece çalışanın işe alınması demek değildir. İnsan kaynakları yönetimi, personelin işe alınmasından başlayıp, oryantasyon sağlama, eğitim geliştirme, ücretlendirme vb. dönemleri içine alan ve kişinin emekli olmasıyla son bulan geniş kapsamlı bir süreci ifade eder. Bu süreçte en önemli konu “nitelikli eleman seçimi”dir. Bu konu İKY’nin en önemli amacıdır. Çünkü İKY bu görevi en iyi şekilde

* Bu makale, 1. Uluslararası EMI Girişimcilik ve Sosyal Bilimler Kongresi’nde (27-29.04.2018) tarihinde Lefkoşa’da özet bildiri olarak sunulmuştur.

yerine getirmese ilerde yaşanacak problemlerin zemini hazırlanmış olacaktır. Onun için İKY bu konuda profesyonel ve titiz hareket etmelidir.

İnsan kaynakları yönetiminin görevi, geleceğe yönelik belirlenmiş örgütsel amaçları benimseyen becerili ve motivasyonu yüksek nitelikli eleman bulmak, bu elemanların iş memnuniyetini arttırmak, becerilerini ortaya koymak, onları bu amaçlar doğrultusunda yönlendirmek ve bunları yaparken işgücü maliyetlerini sürekli kontrol altında tutmaktır. İnsan, sürekli geliştirilebilen bir kaynak olarak düşünülürse ve iyi olarak yönlendirilebilirse verimlilik, kâr, kalite, performans gibi amaçlara ulaşabilmeleri daha da kolay olacaktır (Akın ve Çolak, 2012: 86). Bu yüzden insan kaynakları yönetimini yapan kişilerin bu görevler konusunda iyi yetişmiş ve alanında uzman olması önemlidir.

Literatüre bakıldığında, Sayılar (2005) çalışmasında Türkiye’deki İKY ile ilgili literatür çalışmalarının, 1980 sonrasında ABD kaynaklı araştırmaların etkisinde kaldığını, alanda yaşanan değişimlerle nasıl ve ne derecede ilişkilendiğini yönetim organizasyon kongreleri kapsamında içerik analizi ile tespit etmeye çalışmıştır. Çalışma sonucunda yönetim organizasyon kongreleri kapsamında incelenen araştırmalarda İKY’nin görevleri ve tekniklerinin ağırlıklı olarak incelendiği, daha üst düzeyli analizlere yer verildiği ve kuramsal çalışmaların yüzeysel kaldığı ve sınırlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Coşkun (2009) ise çalışmasında Türkiye’deki İKY kitaplarını bir bütün olarak incelemiş ve çalışmasında İKY ile ilgili kavramsal oluşumun tam olarak oluşmadığı, personel yönetiminden insan kaynakları yönetimine geçişte içerikten ziyade isim konusunda bir geçiş yaşandığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca bu çalışmada tespit edilen diğer sorunlar ise yapılan çevirilerde sıkıntılar olması, teorik çerçevenin içerikle uyumlu olmaması, atıf ve kaynakça konusunda yaşanan sorunların olması şeklinde belirlenmiştir.

Kaptangil ve Kaptangil (2014) de çalışmalarında insan kaynakları yönetiminin bilgi yönetimi kavramına bakış açısının Avrupa ve Amerika tabanlı makalelerdeki farklılıklarını, hangi unsurların ve yöntemlerin uygulandığını içerik analiz yöntemiyle araştırmışlardır. Çalışmanın sonucunda bilgi yönetimi konusuna insan kaynakları yönetimi yazınında yeterince yer verilmediği, sektörel araştırmalarda da yeterince yer bulamadığı, Avrupa ile ilgili araştırmalarda bilgi yönetimi konusu örgütsel öğrenmeyle, Amerika’daki araştırmalarda ise uygulamalı analizlerle daha çok ilişkilendirildiği görülmüştür.

Arı ve Boylu (2015) da çalışmalarında, 2003–2012 yılları arasında yayınlanmış HRdergi ve Capital dergileri ile insan kaynakları yönetimi alanında yayınlanmış dergiler incelemişlerdir. Bu dergilerde İKY alanında dikkat çeken ve önem arzeden konular ve İK bölümlerinin işletmelerdeki yeri, önemi ve rolüne yönelik ifadelerle ilişkin bir durum tespiti yapmaya çalışmışlardır. Çalışmanın sonucunda, Capital dergisinde “davranışsal süreçlere”, HRdergi’de ise “davranışsal süreçler, insan kaynağı geliştirme ve kadrolama” konularına ağırlıklı olarak yer verildiği görülmüştür.

Kalemci ve Tuncay (2015) yaptıkları çalışmada Türkiye’deki ve ABD’deki insan kaynakları yönetimi (İKY) yazınına içerik analizi yöntemiyle karşılaştırılmıştır. Çalışmada iki önemli sonuca ulaşılmıştır. Bunlardan ilki ABD’deki İKY yazınının Türkiye yazınından farklı olarak iş sağlığı konularına değindiği ve sağlık ile ilgili kavramlara bakıldığında *AİDS*, *doktor*, *hasta*, *hastalık*, *alkolizm*, *hemşire* gibi kelimelerin yer aldığı görülmektedir. Ayrıca ABD yazınında “iş etiği” konusuna daha fazla yer verildiği söylenebilir.

Kızıldağ ve Büyükaslan (2018) çalışmasında Türkiye’de yapılmış olan insan kaynakları yönetimi alanında çalışmalarda değişimi 1993-2016 yılları arasındaki Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongreleri kapsamında incelemiştir. Bu bağlamda bildirilerin başlığı ve yazar sayısı, yazarların buldukları kurum, örneklem ve kullanılan araştırma yöntem içerik analizine tabi tutmuştur. Çalışmanın sonucunda İKY alanındaki bildiri sayılarının 2004 yılından itibaren arttığı tespit edilmiş ve en çok üzerinde durulan konuların

kariyer yönetimi, performans yönetimi, stratejik insan kaynakları yönetimi olduğu gözlemlenmekle birlikte yöntem olarak da en çok nicel yöntemlerin kullanıldığı görülmüştür.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Türkiye’de İKY Kitapları ve İçerik

Ülkemizde son yıllarda İKY kitaplarında artış olması alanın gelişmesi açısından mutluluk vericidir. Hatta bu konuda birçok çeviri kitabında olması konunun ciddiye alındığının bir göstergesi olarak nitelendirilebilir. Sayının çok olması nitelikli kitapların çoğalması anlamına gelmez. Bu kitapların isimlerine baktığımızda çoğunun adının benzerlik göstermesi dikkat çekicidir. Bu kitaplar aşağıdaki gibidir:

Tablo 1: 2015-2017 Yılları Arası Türkiye’deki İKY Kitapları

Öge, Serdar ve Karasoy, H. Alpay (2016).	<i>Meslek Yüksekokulları İçin İnsan Kaynakları Yönetimi</i> , Eğitim Kitabevi. Konya.
Öge, Serdar (2016).	<i>İnsan Kaynakları Yönetimi</i> , Eğitim Kitabevi. 8. Baskı, Konya.
Şimşek, M. Şerif, Çelik, A. Akatay, A. (2016).	<i>İnsan Kaynakları Yönetimi ve Kariyer Uygulamaları</i> , Eğitim Kitabevi, 3. Baskı, Konya.
Tortop, N., Aykaç, B., Yayman, H., Özer, M. Akif (2017).	<i>İnsan Kaynakları Yönetimi</i> , 7. Basım, Ankara.
Budak, Gönül (2016).	<i>Yetkinliğe Dayalı İnsan Kaynakları Yönetimi</i> , Nobel Yayıncılık, 3. Basım, Ankara.
Ergeneli, Azize ve diğ. (2016).	<i>İnsan Kaynakları Yönetimi</i> , Nobel Yayıncılık, 2. Basım, Ankara.
Ceylan, Ramazan ve diğ. (2015).	<i>İnsan Kaynakları Yönetimi</i> , Anadolu Üniversitesi Yayınları, 3. Baskı, Ankara.
Akdemir, Bünyamin (2017).	<i>Stratejik İnsan Kaynakları Yönetimi</i> , Beta Yayınları, 1. Baskı, İstanbul.
BİNGÖL, Dursun (2016).	<i>İnsan Kaynakları Yönetimi</i> , Beta Yayınları, 10. Baskı, İstanbul.
Gürbüz, Sait (2017).	<i>İnsan Kaynakları Yönetimi Teori, Araştırma ve Uygulama</i> , Beta Yayınları, 1. Baskı, İstanbul.
Akdemir, Ali ve Demirkaya, Harun (2016).	<i>İnsan Kaynakları Yönetimi</i> , ORİON Kitabevi, Ankara.
Özgen, Hüseyin ve Yalçın, A. (2015).	<i>İnsan Kaynakları Yönetimi Stratejik Bir Yaklaşım</i> , Akademisyen Kitabevi, 3. Baskı, Ankara.
Çetin, Canan; Aslan, M. Lütfi, Dinç, Esra (2015).	<i>İnsan Kaynakları Yönetimi</i> , Beta Yayınları, 4. Baskı, İstanbul.

Bu kitapların içerikleri incelendiğinde en yaygın bölümler ufak tefek isim değişiklikleriyle birlikte genel olarak şu şekilde karşımıza çıkmaktadır:

1. Örgütlerde İnsan Kaynakları Yönetimi, 2. İnsan Kaynakları Planlaması, 3. İş Analizi ve İş Dizaynı, 4. İnsan Kaynakları Temin ve Seçimi, 5. İş Değerlemesi, 6. Ücret ve Ücret Yönetimi, 7. Eğitim ve Geliştirme, 8. Kariyer Yönetimi, 9. Performans Değerleme, 10. Sendika-Yönetim İlişkileri, 11. İş Güvenliği ve Sağlık

Bu bölümlerden farklı olan bölümler ise şu şekildedir:

1. Endüstri İlişkileri, 2. Hukuksal Açından İnsan Kaynakları Uygulamaları 3. İnsan Kaynakları Bilgi Sistemi, 4. İKY’de Örnek Olaylar.

3. METODOLOJİ

Bu çalışmanın amacı, İKY ders kitaplarının isim ve içerik benzerliğini ortaya koymaktır. Bu çalışma İKY kitaplarının isim ve içerik bakımından ne düzeyde olduğunu ortaya koyması, kitaplardaki eksiklikleri göstermesi ve araştırmacılara yol göstermesi bakımından önem arz etmektedir. Araştırmanın kısıtı, çalışma kapsamındaki kitapların dışında yer alan İKY ders kitaplarının da olmasıdır.

Çalışmada nicel araştırma yönteminden betimsel inceleme türü tercih edilmiştir. Araştırma deseni olarak alan araştırması (tarama) dır. İKY kitaplarının belirlenmesinde özellikle “son 2 yıl baskı yapmış olma” ölçütü (2015-2017 yılları arası) dikkate alınmıştır. Bu ölçüt, incelenen kitaplar arasında kıyaslama yapılması ve eksikliklerin ortaya konulmasını kolaylaştırması için belirlenmiştir. Bu doğrultuda kitap sitelerinden yukardaki kitaplar temin edilerek veri toplanmış ve içerik analizine tabi tutulmuştur.

4. BULGULAR

Kitaplar isim ve içerik bakımından incelendiğinde çoğunluğunun isim değiştirmeden yine aynı şekilde kullanıldığı görülmektedir. Bu isim konusunda üzerine çok fazla bir şey konulamadığının göstergesidir.

Bir başka durumda içerik bakımından sürekli aynı başlıklar adı altında açıklamalarda bulunulduğu görülmektedir. İçerik bakımından hep aynı konulara değinildiği görülmekle birlikte yeni konular 3 ya da 4 konuyu geçmemiştir. Bu durum kitapların içerik bakımından zenginleştirilmediğinin göstergesidir.

Şekil 1. İnsan Kaynakları Yönetimi Kitapları İçeriğine İlişkin Kelime Bulutu

Şekil 1’ de katılımcıların insan kaynakları yönetimi kitaplarının içeriğine ilişkin en önemli kavram *insan kaynakları* olarak görülmektedir. Diğer önemli faktörler ise “**performans yönetimi, kariyer yönetimi, ücret yönetimi, iş**” araştırma bulguları kapsamında elde edilen kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 2. İnsan Kaynakları Yönetimi İçindekiler Ağ Haritası

Şekil 2’de elde edilen bulgular göstermektedir ki insan kaynakları yönetimi kitapları içerik bakımından anlamlandıran en güçlü bağın “insan” ve “yönetim” kavramları olduğu söylenebilir. Yönetim kavramı **performans yönetimi, ücret yönetimi, stratejik yönetim, kaynak yönetimi** şeklinde, insan kavramı ise insan kaynağı, insan yönetimi şeklinde anlam kazanmıştır. Yine aynı şekilde bu bulgulara ek olarak performans değerlendirme ve performans geliştirme yönetim kavramıyla ilişkili en temel ve ana kavramlardan biri olarak görülmektedir.

Tablo 1. İnsan Kaynakları Yönetimi İçindekiler Faktör Özellik ve Kullanılan Kelime Sıklık Yüzdeleri

İnsan Kaynakları Yönetimi İçindekiler % Yüzde	F (Sıklık)	
İnsan	108	13,04
Kaynakları	78	12,56
Yönetimi	75	12,08
İş	74	11,92
Kariyer	68	10,95
Yönetiminde	65	10,47
Performans	45	7,25
Planlama	36	5,80
Ücret	32	5,15
Yönetim	27	4,35
Toplam	621	
100,00		

Tablo 1’de insan kaynakları yönetimi kitaplarında en çok kullanılan kelimeler görülmektedir. Bu kelimeler % 13,04 ile “insan”, % 12,56 ile “kaynak”, % 12,08 ile “yönetim” ve % 11,92 ile “iş” şeklindedir. Bu bulgular göstermektedir ki insan kaynakları yönetimi kitapları insan, kaynak ve yönetim kavramları üzerinde yoğunlaşmaktadır.

SONUÇ

Bu çalışma son 2 yılda İKY kitaplarının isim ve içerik bakımından durumunu ortaya koymak amacıyla yürütülmüştür. Çalışma bulgularına bakacak olursak son 2 yılda İKY kitapları isim ve içerik açısından birbirinin tekrarı niteliğindedir. Bu durum İKY alanının gelişmesini de sıkıntıya sokacaktır. Onun için özellikle yapılması gereken ülkemizdeki İKY

kitapları yabancı kaynaklardan yola çıkarak, İKY uzmanlarıyla görüşmeler yapılarak, çalışanlarla iletişim kurularak ve İKY ile ilgili sorunlar dikkate alınarak yazılması şeklindedir. Bu yüzden bu alandaki çalışmalar yabancı kaynakları dikkate almanın yanında, ülkemiz işletme yapıları dikkate alınarak çoğaltılmalıdır.

İKY'yi geliştirme konusunda işletme yöneticilerine, bu konunun uzmanlarına ve araştırmacılara çok iş düşmektedir. Bu açıdan bakıldığında özellikle araştırmacıların İKY kitaplarını sayı ve nitelik bakımından çoğaltmaları güzel sonuçları beraberinde getirecektir. Bunun için bu konuda çalışan araştırmacı ve uzmanların konuyu içerik bakımından daha da zenginleştirme yönünde adımlar atmaları yazına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Akdemir, Ali ve Demirkaya, Harun (2016). *İnsan Kaynakları Yönetimi*, ORİON Kitabevi, Ankara.

Akdemir, Bünyamin (2017). *Stratejik İnsan Kaynakları Yönetimi*, Beta Yayınları, 1. Baskı, İstanbul.

Akın, Ö. ve Çolak, H. E. E. (2012). *“İnsan Kaynakları Yönetimi Uygulamalarıyla Örgütsel Performans Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma”*, Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 2, 85-114.

Arı, G. Sağlam ve Boylu, Y. (2015). *“İş Dünyasına Yönelik Yayınlarda İnsan Kaynakları Yönetimi: Türkiye’de Yayınlanan Dergiler Üzerine Bir Araştırma”*, 7/3, 123-142

Bingöl, Dursun (2016). *İnsan Kaynakları Yönetimi*, Beta Yayınları, 10. Baskı, İstanbul.

Budak, Gönül (2016). *Yetkinliğe Dayalı İnsan Kaynakları Yönetimi*, Nobel Yayıncılık, 3. Basım, Ankara.

Ceylan, Ramazan ve diğ. (2015). *İnsan Kaynakları Yönetimi*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 3. Baskı, Ankara.

Coşkun, R. (2009). *“Türkiye’de İnsan Kaynakları Yönetiminin Alanı 1: İKY Ders Kitapları Üzerinden Bir Tartışma”*, 17. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi 21-23 Mayıs 2009 Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İşletme Bölümü, 28-31.

Çetin, C., Aslan, M. Lütfi, Dinç, Esra (2015). *İnsan Kaynakları Yönetimi*, Beta Yayınları, 4. Baskı, İstanbul.

Ergeneli, Azize ve diğ. (2016). *İnsan Kaynakları Yönetimi*, Nobel Yayıncılık, 2. Basım, Ankara.

Gürbüz, Sait (2017). *İnsan Kaynakları Yönetimi Teori, Araştırma ve Uygulama*, Beta Yayınları, 1. Baskı, İstanbul.

Kalemci, R. A. ve Tuncay, M. (2015). *“Türkiye ve ABD İnsan Kaynakları Yönetimi Yazınının Ele Aldığı Konular Açısından Karşılaştırılması: Bir İçerik Analizi”*, 23. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongre Bildirileri, 14-16 Mayıs, Muğla-Bodrum, 550-554.

Kaptangil, K. ve Kaptangil, İ. (2014). *“Yabancı İnsan Kaynakları Yönetimi Alanyazınında Bilgi Yönetimi Kavramının İçerik Analizi İle İncelenmesi”*, AKÜ İİBF Dergisi, Cilt: XVI, Sayı: 1, 67-85.

Kızıldağ, D. ve Büyükaslan, H. D. (2018). *“İnsan Kaynakları Yönetimi Alanındaki Bildirilerin Seyri: Ulusal Yönetim Ve Organizasyon Kongreleri Üzerine Bir Araştırma”*, İş ve İnsan Dergisi, Cilt-Sayı: 5 (1), 61-73.

Öge, Serdar ve Karasoy, H. Alpay (2016). *Meslek Yüksekokulları İçin İnsan Kaynakları Yönetimi*, Eğitim Kitabevi. Konya.

Öge, Serdar (2016). *İnsan Kaynakları Yönetimi*, Eğitim Kitabevi. 8. Baskı, Konya.

Özgen, Hüseyin ve Yalçın, A. (2015). *İnsan Kaynakları Yönetimi Stratejik Bir Yaklaşım*, Akademisyen Kitabevi, 3. Baskı, Ankara.

Sayılar, Y. (2005). *“İnsan Kaynakları Yönetimi Alanının Türkiye’deki Gelişim Çizgisi: Yönetim Organizasyon Kongreleri Üzerine Bir Araştırma”*, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 2, 147-176.

Şimşek, M. Şerif, Çelik, A. Akatay, A. (2016). *İnsan Kaynakları Yönetimi ve Kariyer Uygulamaları*, Eğitim Kitabevi, 3. Baskı, Konya.

Tortop, N., Aykaç, B., Yayman, H., Özer, M. Akif (2017). *İnsan Kaynakları Yönetimi*, 7. Basım, Ankara.